

Participeren in hoger onderwijs & volwassenenonderwijs

Hoorzitting "Voorstel Decreet Afwijkende
Toelatingsvoorwaarden Studenten met een functiebeperking"
Commissie Onderwijs Vlaams Parlement 4 mei 2017

Jo Lebeer
Docent Handicapstudies
Faculteit Geneeskunde & Gezondheidswetenschappen
Vakgroep Eerstelijns – en Interdisciplinaire Zorg,
INCENA (Inclusion & Enablement) met AP-hogeschool
Voorzitter Commissie Redelijke Aanpassingen
Jo.lebeer@uantwerpen.be

menu

1. Probleemstelling: enkele casussen
2. Waarom studeren in HO of VO een pluspunt is
3. Studeren als levensproject?
4. Meeste mensen met handicap geraken niet verder dan secundair beroeps en gaan dan meteen werken, hebben nooit geen deel aan dit geprivilegieerde leven
5. Aanpassing Codex HO is niet alleen een kwestie van aanpassing toegangsproeven
6. Maar alle barrières wegnemen + Voldoende ondersteuning bieden+ Onderwijs op zich inclusiever maken
7. Toegang volwassenenonderwijs? Nog veel barrières weg te werken
8. Diversiteitsbeleid: ook voor mensen met een beperking

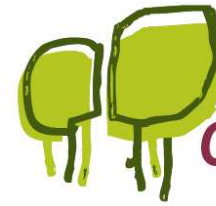
Probleemstelling: enkele casussen

- Studente tetraplegie na ongeval; geen handgebruik, rolstoelgebruiker; totaal afhankelijk voor ADL ; kandidate geneeskunde; geweigerd door 2 andere universiteiten. Ingangsexamen?
- B. , 21 jaar, fietsongeval, 1^e jaar geschiedenis, NAH; nadien geheugenstoornis, hemiparese (moeilijkheden met gaan), leerproblemen, zelf-organisatieproblemen ; na 1 jaar revalidatie terug geprobeerd met inschrijving voor 3 ECTS; niet gelukt door teveel stress en te weinig hulp

Probleemstelling: enkele casussen

- L., 17 jaar, buitenlandse adoptie, lichte VB, BUSO OV2; geen certificaat BaO; wil meer leren, enorme leerhonger; uit dynamisch leeronderzoek: goed leerpotentieel; nog 10 jaar algemeen inhaalonderwijs nodig: tweedekansonderwijs? Basiseducatie? Maar geen begeleiding daar + toegangsbarrière
- J., 22 jaar, aangeboren tetraparese; meervoudige beperkingen; gewoon onderwijs met PAB, GON, tot voorlaatste jaar ASO. Dan geweigerd; geweigerd voor toegang tot hogeschool (geen diploma sec.ond.); binnengesmokkeld als vrijwilliger; nu ingeschreven met credit

Oriëntatiecentrum

vzw Gouverneur Kinsbergen

Het is niet altijd zo evident... Studeren met een beperking:

- Bijzonder moeilijk indien omgeving niet zo ondersteunend is
- Bijzonder moeilijk indien voorgeschiedenis vol met negatieve leer- en levenservaringen
- Inclusief onderwijs is nog niet veralgemeend + eerder de uitzondering in België
- Onze jongeren hebben niet geleerd om solidair te zijn
- Of om te gaan met verschillen
- Bijzonder moeilijk indien verschillende moeilijkheden tegelijk voorkomen

Waarom studeren in hoger onderwijs of volwassenenonderwijs?

HO of VO als levensproject

Sociale verrijking; rijkdom aan contacten, levenservaringen, reizen, feesten...

- Algemene vorming 'universitas'
- Verdere cognitieve ontwikkeling bij wie trager ontwikkelde, cf "cognitive reserve"
- Sommige beperkingen (bv dyspraxie) : beter niet in manuele opleidingen
- Cf tweeling

Barrières

- Meeste mensen met handicap geraken niet verder dan secundair beroeps en gaan dan meteen werken of naar dagcentrum, hebben nooit geen deel aan dit geprivilegieerde leven

Studenten met een beperking aan de UAntwerpen

Academiejaar	2007-2008		2008-2009		2009-2010		2010-2011		2011-2012		2012-2013		2013-2014		2014-2015		2015-2016	
Categorie	aantal	% tov inschrijvingen	aantal	% tov inschrijvingen	aantal	% tov inschrijvingen	aantal	% tov inschrijvingen	aantal	% tov inschrijvingen	aantal	% tov inschrijvingen	aantal	% tov inschrijvingen	2014-2015	% tov inschrijvingen	aantal	% tov inschrijvingen
Fysieke bep.en chr. ziekte	40	0,42%	46	0,42%	48	0,39%	65	0,49%	76	0,55%	99	0,69%	106	0,56%	99	0,52%	101	0,54%
Leerprobl. & concentr	80	0,85%	90	0,82%	112	0,91%	124	0,93%	156	1,12%	170	1,18%	300	1,58%	338	1,77%	377	2,02%
Autismespectrum	0	0,00%	17	0,16%	26	0,21%	36	0,27%	31	0,22%	44	0,31%	70	0,37%	88	0,46%	74	0,40%
Psychische problemen	5	0,05%	13	0,12%	14	0,11%	10	0,07%	10	0,07%	18	0,13%	23	0,12%	22	0,12%	17	0,09%
Subtotaal	125	1,33%	166	1,52%	200	1,63%	235	1,76%	273	1,96%	331	2,30%	499	2,63%	547	2,87%	569	3,04%
Topsport	43		38		53		45		48		54		85		64		78	
Kunstbeoefening	3		6		8		12		15		13		10		7		10	
TOTAAL BF	171	1,81%	210	1,92%	261	2,13%	292	2,18%	336	2,42%	398	2,77%	594	3,13%	618	3,24%	657	3,51%
Totaal aantal studenten	9427		10918		12275		13369		13903		14389		18964		19076		18702	

VN-Verdrag Rechten van Personen met een Handicap

- New York, december 2006
- Paradigma shift:
 - Van medisch model naar sociaal model van handicap
 - Van zorgperspectief naar rechtenperspectief
- Leidende beginselen:
 - Participatie, autonomie, niet-discriminatie
 - Inclusie: afwijzing van segregatie

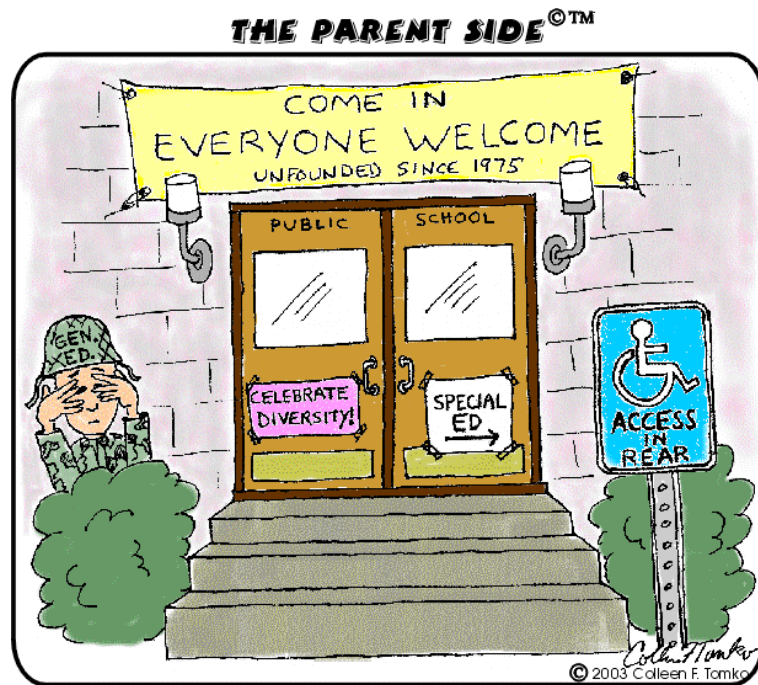

Recht op inclusief onderwijs

- Artikel 24: recht op inclusief onderwijs
- Volledig inclusief onderwijssysteem
- Niet op grond van beperking uit regulier onderwijssysteem uitsluiten
- Redelijke aanpassingen
- Opleiding van leerkrachten
- Aangepaste hulpmiddelen

Op weg naar echt inclusief onderwijs

Mixed Messages

- Aanpassing Codex HO is niet alleen een kwestie van aanpassing toegangsproeven
- Maar alle barrières wegnemen + Voldoende ondersteuning bieden + Onderwijs op zich inclusiever maken

Universeel ontwerp

- Producten, omgevingen, diensten ...
- ontworpen om te kunnen worden gebruikt ...
- zonder dat aanpassing of speciaal ontwerp nodig is
- Individuele aanpassingen niet uitgesloten

www.siho.be

CAST Center for Applied Special Technology

Website: www.cast.org

Universiteit Antwerpen

Welke keuzes zijn haalbaar?

- Op basis van het individuele pakket kan een haalbare of zinvolle piste gezocht worden → MAATWERK
- Een beperking of aandoening is een bijzonder aandachtspunt, maar er is veel meer dan dat
- Haalbaarheid van een traject inschatten = Nauwgezet kijken naar draagkracht / draaglast evenwicht

Studeren voor iedereen?

- Wenselijk maar niet evident wanneer (meerdere) beperkingen zich voordoen.
- Een grote stap voor alle jonge mensen die de stap naar het hoger onderwijs zetten
 - Studiekeuzeprocess
 - Student zijn
 - Kiezen voor een leven
- Vaak rekent men af met “onzichtbare moeilijkheden” met impact op elk van deze aspecten

Studeren voor iedereen?

- Veel moeilijker wanneer men vast zit aan bv. angsten, routines, rigide denkpatronen,....
- Veel moeilijker wanneer men onvoldoende voorstellingsvermogen heeft en soms onvoldoende kan overzien waarvoor men kiest
- Veel minder evident wanneer men impulsieve keuzes maakt, uitgesproken onzeker is, een over-waardig of ondermaats zelfbeeld heeft,...

Studeren voor iedereen?

Student zijn:

- Veelheid aan taken zelfstandig opnemen
- Vaak een veel lager werktempo!!!
- Moeilijk onderscheid hoofd- en bijzaken
- Overgevoeligheden zijn zeer verstorend
- Groepstaken kunnen een zeer groot obstakel zijn
- Aanpassingsvermogen beperkt
- Voortdurend botsen op eigen falen
- Over de eigen grenzen heen gaan door te compenseren

Studeren voor iedereen?

Een jongvolwassen leven uitbouwen:

- Niet enkel studeren kost een inspanning
- Het algemeen functioneren levert vaak een zware belasting (zelfzorg, huishoudelijke taken, administratie, zakelijke contacten leggen, sociaal netwerk opbouwen, hobby's uitbouwen, mobiliteit,...)
- Nood aan voorspelbaarheid en routines
- Schijnbaar heel evidente dagelijkse zaken kunnen veel stress en angst geven

Studeren voor iedereen?

- Veel is mogelijk met voldoende compensaties en een passende omgeving
- Soms maken kleine aanpassingen het verschil
- Moderne didactische vormen kunnen zeer belastend zijn: bv. groepswork, papers maken, individuele taken, opzoeken
- Vaak is het “hoofd boven water houden”
- Lange termijn gevolgen: niemand kan een leven lang op de toppen van de tenen lopen

Druk om de lat hoog te leggen

- Vanuit de persoon met een beperking:
 - Heeft eigen doelstellingen
 - Wil presteren
 - Voelt druk om te slagen
- Vanuit de sterk prestatiegerichte maatschappij

Hoever kunnen redelijke aanpassingen gaan?

- Begrip is onderhandelbaar
- Indien geen overeenkomst: rechtbank beslist
- Onze wetgeving is nog niet aangepast: bv.rugzak, voorwaarden om te mogen meedoen

Wat met eindcompetenties?

- Moet iedereen per se over dezelfde lat?
 - Slechts één lat negeert de diversiteit
 - Nodig: flexibele eindcompetenties
 - Participatie moet mogelijk zijn zonder voorwaarde van iedereen over zelfde kam
- + Deelcompetenties verwerven

Barrières wegwerken op weg naar inclusief HO of VO

- Werken aan Inclusief beleid, inclusieve cultuur, inclusieve praktijk (Booth & Ainscow, Index voor Inclusie)
- Inclusief onderwijs veralgemenen en vanaf begin kleuterschool
- “deelnemen is belangrijker dan winnen”
- HO: ingangsbarrières wegwerken (geen bekwaamheidsproeven), outputfinanciering, ondersteuning
- VO: ingangsbarrières, ondersteuning, geen inclusief onderwijs

De toekomst nu al?

- Mensen met verstandelijke beperking participeren aan hoger onderwijs? D.i. reeds mogelijk in Italië, Spanje, Israël, Chili, Brazilië... ook al in België
- “hoger onderwijs als levensproject”

Universiteit Antwerpen

Oriëntatiecentrum

vzw Gouverneur Kinsbergen

Colophon

- Met dank aan May Van Gool, psychologe, Oriëntatiecentrum, vzw Kinsbergen. Doornstraat 331
2610 Wilrijk T 03 821 03 00
<http://oc.kinsbergenvzw.be/>
- Jo Lebeer, arts, Universiteit Antwerpen, Vakgroep Eerstelijns- en Interdisciplinaire Zorg, onderzoeksgroep Handicapstudies
jo.lebeer@uantwerpen.be
<https://www.uantwerpen.be/nl/onderzoeksgroep/handicapstudies/>